

Wstęp

Mózg człowieka najszybciej i najintensywniej rozwija się w dzieciństwie. Dzieci już od dnia narodzin uwielbiają się uczyć. Niestety, wraz z rozpoczęciem nauki szkolnej część z nich napotyka trudności, z którymi nie potrafi sobie poradzić. Pojawia się niechęć do nauki i szkoły. Dlaczego tak się dzieje?



Dlaczego dzieci, które są na co dzień żywiołowe, bystre i zdrowe, mają trudności z opanowaniem materiału przewidzianego w programie szkolnym, a zdobywanie satysfakcjonujących stopni jest dla nich zadaniem ponad siły? Kluczem do rozwiązania problemu niepowodzeń szkolnych dziecka jest znalezienie przyczyny złego funkcjonowania, a także zapobieganie takim kłopotom na przyszłość.

Trudności w nauce a niepowodzenia szkolne

Trudności w procesie uczenia się są czymś naturalnym. Nowe zagadnienie, temat, zadanie wymagają wysiłku, by je przyswoić lub rozwiązać. Nie bez powodu mówi się przecież o **zdobywaniu wiedzy** czy **wykształcenia**. Zawsze towarzyszy temu pewne napięcie – **stres mobilizujący do działania**.

Zazwyczaj trudności te dziecko pokonuje samodzielnie, wieńcząc swoją pracę sukcesem: dobrze wykonanym zadaniem, sprawdzianem na piątkę.

Niektóre dzieci jednak, z różnych przyczyn, nie potrafią sobie poradzić – trudności wydają się prze-rastać ich siły. Konieczna jest wtedy pomoc rodziców i nauczycieli. Jeśli jej zabraknie, początkowe trudności mogą doprowadzić do niepowodzeń szkolnych.

Niepowodzenia szkolne to sytuacja, w której dziecko-uczeń mimo możliwości nie opanowuje materiału, nie spełnia wymagań określonych programem nauczania w danej klasie (w klasach I-III) lub w zakresie przedmiotu (w klasach starszych).

Niepowodzenia szkolne mają miejsce, gdy:

1. Dziecko stara się przyswoić wiedzę i umiejętności, lecz jego wysiłki nie przynoszą oczekiwanych efektów – zaległości się pogłębiają, a oceny nie są zadowalające.
2. Widoczne są postępy w nauce i dobre oceny, lecz nauka dokonuje się poprzez zbyt duży wysiłek dziecka, niewspółmierny do poziomu stawianych wymagań, lub wyłącznie przy staraniach i wysiłku rodziców, korzystaniu z korepetycji i dodatkowej pomocy.



JAK POWSTAJĄ NIEPOWODZENIA SZKOLNE?

Dziecko ma częściowe i stosunkowo niewielkie braki w wiadomościach: szczególnie w zakresie matematyki i języka polskiego, często niezauważane przez nauczyciela.



Braki pogłębiają się do tego stopnia, że dziecko nie potrafi ich uzupełnić, odstaje od rówieśników, nie nadąża, próbuje radzić sobie za pomocą ściągania, spisywania prac domowych i odpowiedzi kolegów, wzrasta niechęć do nauki oraz instytucji szkolnej, pojawiają się lęki i fobie szkolne, rodzą się konflikty z rówieśnikami, zachowania niewłaściwe, agresywne.



Niepowodzenia ujawniają się w postaci negatywnych ocen, dziecko nie jest w stanie nadrobić zaległości, otrzymuje etykietkę ucznia słabego lub trudnego, unika sytuacji sprawdzających jego wiedzę i umiejętności (sprawdzianów, odpytywania), spóźnia się na lekcje, wagaruje, porzuca szkołę.



Zaległości prowadzą do powtarzania nauki w tej samej klasie.

REAKCJA DZIECKA:

Frustracja, poczucie winy, złość, niechęć do nauki.

Motywacja do działania, chęć do nauki, wiara we własne możliwości, ustalanie celów.

Dziecko nabiera pewności siebie dzięki własnemu wysiłkowi i wytrwałości. **Doceniaj i akcentuj efekty samodzielnych działań** – np. zapięty guzik, skończony rysunek, rozwiązane zadanie.

NIE PRZESADZAJMY Z POCHWAŁAMI

Aдекватną nagrodą za wysiłek włożony w naukę jest pozytywna ocena. **Reakcja rodziców powinna być również odpowiednia do sytuacji.** Trud dziecka trzeba doceniać poprzez **wskazanie**, jakie są jego **efekty**. Nadmierny zachwyt postępami dziecka, podobnie jak zbytne roztrząsanie jego porażki, może sprawić, że dziecko będzie czuło, że jego wyniki zawsze muszą być na najwyższym poziomie, a akceptacja rodziców zależy od jego ocen.

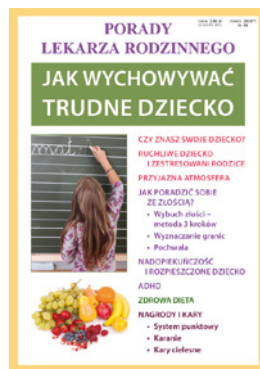
NIE:

Ojej! Dostałeś piątkę z klasówki! Mama jest z ciebie taka dumna!

TAK:

Dobrze przygotowałeś się do klasówki i oto efekty!

O tym, jak właściwie chwalić dziecko, czytaj w książce *Jak wychowywać trudne dziecko*.



Aby wzmocnić w dziecku samodzielność i pewność siebie:

- nie wyręczaj dziecka – pozwól mu robić samodzielnie to, co powinno i potrafi zrobić samo
- stopniowo wycofuj bezpośrednią pomoc – jeśli nawet pomagasz dziecku w rozpoczęciu zadania, dyskretnie pozostaw je samo podczas pracy
- poświęcaj swoją uwagę dziecku wtedy, gdy samo wykona zadanie – zwyczajnie je pochwal
- zrezygnuj z ciągłego przypominania i poganiania dziecka – pozwól mu doświadczyć negatywnych konsekwencji
- zawsze zachęcaj do samodzielności
- nie dawaj dziecku gotowych rozwiązań – zachęcaj je do podejmowania decyzji.

Tym, czego dziecko potrzebuje najbardziej, jest **miłość i akceptacja** rodziców. Zamiast traktować dziecko jak słabe, chore lub leniwe, rodzice powinni starać się zrozumieć jego możliwości i ograniczenia.

- zachęcaj do tworzenia własnych opowiadań lub wierszyków wraz z ilustracjami
- odwiedzaj z dzieckiem księgarnie i biblioteki – pozwól mu oglądać i wybierać książki, które je interesują.

Czytaj dziecku codziennie! Kiedy jest małe, poświęcaj na to tyle czasu, ile dziecko jest w stanie skoncentrować się na ilustracji. Stopniowo wydłużaj ten czas do 20-30 minut w wieku przedszkolnym. Czytaj również starszym dzieciom – tak długo, jak długo będzie to dla nich przyjemne.

JAK POLUBIĆ PISANIE?

Niektórym dzieciom pisanie sprawia dużą trudność, dlatego nie przepadają za tą czynnością. Wolno przepisują, litery nie są kształtne, zeszyt jest pełen przekreśleń.

Wskazówki, jak zachęcać dziecko do pisania:

- już od niemowlęstwa rozwijaj zdolności manualne dziecka – dawaj mu zabawki, które można łatwo chwycić, obracać, zginać
- stwórz możliwości do rozwoju motoryki małej: precyzyjnych ruchów rąk, dłoni i palców – zadbaj o miejsce i przybory do rysowania, malowania; wykorzystuj różne techniki plastyczne: wyklejanie, lepienie z plasteliny, masy solnej, malowanie

- palcami, ćwicz z dzieckiem wycinanie, darcie, stemplowanie
- chwal samodzielną twórczość dziecka, zachęcaj do dokładności i dokończania prac – warto urządzić wystawę prac dziecka
- od 3. roku życia należy ćwiczyć u dziecka **chwyt pęsetkowy** (palec wskazujący dotyka kciuka) przez nawleknięcie koralików, ugniatanie ciasta, wyszywanie, przypinanie klamerek
- kształtuj prawidłowe trzymanie ołówka i kredki, dbaj o właściwe ułożenie ręki i kartki podczas rysowania i pisania oraz o prawidłową postawę ciała
- zachęcaj do praktycznego wykorzystywania umiejętności pisania: podpisywania swoich prac, pisania miłych liścików do członków rodziny, wpisywania życzeń w laurkach oraz dedykacji, pisania pamiętnika itp.
- żeby poprawić kształt pisma lub tempo pisania, zachęcaj dziecko do rywalizacji z samym sobą i pobijania własnych rekordów: ładnego pisma, pisania na czas, bezbłędnego przepisywania.

JAK POLUBIĆ ZADANIA MATEMATYCZNE?

Nauka matematyki wymaga sprawnego myślenia i orientacji przestrzennej. Te umiejętności można kształtować już od wczesnego dzieciństwa:

- zachęcaj do budowania z klocków, lepienia przestrzennych figur, układania puzzli